

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanımı ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examining the Relationship Between Social Media Use and Academic Achievement in Physiotherapy and Rehabilitation Department Students

Gülsüm Eda İNAN¹, Ferdi BAŞKURT², Tahir KESKİN³

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının, motivasyonlarının belirlenmesi ve akademik başarıya olan etkisinin araştırılmasıdır. Araştırmanın evrenini 321 Fizyoterapi ve Rehabilitasyon öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışma yaş ortalaması 20,44±2,57 yıl olan 256 (%79,8) kadın, 65 (%20,2) erkek toplam 321 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının cinsiyete, sınıf düzeyine ve sosyal medya kullanım sıklığına göre değişmediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ölçeği toplam puanı ($r=-0,126$, $p= 0,046$) ve sosyal etkileşim ve sosyal medya motivasyon alt ölçeği ($r=-0,158$, $p= 0,017$) ile genel not ortalaması arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızın sonuçlarına göre sosyal medya kullanımı akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları, cinsiyete, sınıf düzeyine ve kullanım sıklığına göre değişmemektedir. Yüksek sosyal medya kullanım süreleri göz önüne alındığında, bu konuda gerekli önlemler alınmalı ve öğrencilerin sosyal medyayı faydalı bir şekilde kullanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca sosyal medyanın "ne kadar" kullanıldığı kadar, "niçin" ve "ne amaçla" kullanıldığı da sorgulanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik başarı, Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencileri, Motivasyon, Sosyal medya

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the social media usage habits and motivations of physiotherapy and rehabilitation department students and to determine their effect on academic achievement. The population of the study consisted of 321 physiotherapy and rehabilitation students. Personal information forms and the scale of social media usage habits and motivations of university students were used as data collection tools. This study was carried out with a total of 321 students, 256 (79.8%) female and 65 (20.2%) male, with an average age of 20.44±2.57 years. It was determined that social media usage habits and motivations did not vary according to gender, grade level, and frequency of social media use ($p>0.05$). There was a low negative correlation between the total score of the social media usage habits and motivations scale ($r=-0.126$, $p= 0.046$) and the social interaction and social media motivation subscale ($r=-0.158$, $p= 0.017$) with the grade point average. According to the results of our study, social media use negatively affects academic achievement. Social media usage habits and motivations did not vary according to gender, grade level and frequency of use. In light of the considerable time spent on social media, it is imperative to implement necessary precautions and pursue research to facilitate beneficial use of social media by students. In addition, it is necessary to question not only "how much" social media is used but also "how" and "for what purpose" it is used.

Keywords: Academic achievement, Motivation, Physiotherapy and rehabilitation students, Social media

Çalışmanın etik kurul izni Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulundan alınmıştır (07.04.2023, Sayı: 65/11).

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Gülsüm Eda İNAN, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon AD. Isparta, TÜRKİYE, edainan567@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5009-2877

²Prof. Dr. Ferdi BAŞKURT, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, ferdibaskurt77@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8997-4172

³Arş. Gör. Dr., Tahir KESKİN, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Bingöl Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakültesi. tahirkeskin2323@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9237-3300

Bu çalışma, 7-9 Mart 2024 tarihinde Burdur'da düzenlenen 7. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

İletişim / Corresponding Author:

Yazar Adı SOYADI: Tahir KESKİN

Geliş Tarihi / Received: 26.06.2024

e-posta/e-mail:

Yazar e-mail adresi: tahirkeskin2323@gmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 07.09.2024

GİRİŞ

Sosyal medya, bireylerin sınırlı bir sistem içerisinde bir profil oluşturmalarına, paylaştıkları içerikler aracılığıyla diğer kullanıcılarla iletişim kurmalarına, sistem içinde başkaları tarafından paylaşılan içerikleri görüntülemelerine ve incelemelerine olanak tanıyan internet tabanlı uygulamalar grubudur¹. Belirli bir uygulamada aranan ve elde edilen doyumlar olarak kabul edilen kullanım motivasyonları, o uygulamanın kullanım seçimini, sıklığını ve yoğunluğunu etkilemektedir². Kullanımlar ve doyumlar teorik yaklaşımı, belirli bir sosyal medya uygulamasının kullanıcı motivasyonlarını ve memnuniyetlerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Kullanımlar ve doyumlar teorik yaklaşımına göre sosyal medya kullanımı hedefe yönelik olabilir veya motive edilebilir. Kullanıcılar sosyal medyayı kendi ihtiyaçlarını ve arzularını tatmin etmek için kullanabilirler. İlave olarak bu yaklaşım sosyal ve psikolojik faktörlerin sosyal medya kullanımında etkili olduğunu ve sosyal medya kullanımının kişilerarası ilişkiler ve iletişimle de ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır^{3,4}.

Sosyal medya kullanıcılarının bu uygulamaları kullanma amaçları ve davranışları birbirinden farklılık göstermektedir⁵. Sosyal medya kullanımının temel olarak nasıl, kim tarafından ve hangi amaçlarla kullanıldığına bağlı olarak avantajları ve sınırlılıkları bulunmaktadır ve bu yüzden sosyal medya kullanım süresi kadar "nasıl, niçin ve ne amaçla" kullanıldığı da önemlidir⁶. Sosyal medya kullanıcıları tarafından sosyal etkileşim, bilgi arama, zaman geçirme, eğlence, dinlenme, günlük hayattaki problemlerden kaçış ve ekonomik fayda sağlama gibi birçok farklı amaçlarla kullanılmaktadır⁷.

Teknoloji çağını yaşadığımız günümüz dünyasında gençler dijital çağın tüm araçlarıyla çevrelenmiştir ve zamanlarının büyük çoğunluğunu bu araçları kullanarak

geçirmektedir. Modern teknoloji ile birlikte gelişen mobil cihazların, insanların istedikleri zaman ve mekânda sosyal medya hesaplarına giriş yapabilmeleri kolaylığını sağlamasıyla gençlerin hayatında Facebook, YouTube, X, Tik Tok ve Instagram gibi sosyal medya siteleri önemli etkileşim araçlarından biri haline gelmiştir⁸. Sosyal medya siteleri sohbet etmek, sosyalleşmek, paylaşımında bulunmak vb. amaçlarla kullanıldığı gibi; akademik başarıya yönelik bilgilendirme ve öğrenme gibi amaçlarla da kullanılmaktadır⁹.

Öğrencilerin akademik başarıya ulaşmak için gerekli çalışma becerilerine ve öğrenme stratejilerine sahip olması gerekmektedir. Akademik başarı ile ilişkili stratejik davranış ve tutumlar öğrencilerin sosyal medya kullanımını da etkilemektedir¹⁰. Bu davranış ve tutumlar nedeniyle öğrenciler sosyal medya sitelerini eğlence, boş zamanını değerlendirme ve sosyal etkileşim gibi çeşitli amaçlar için kullanmanın yanı sıra; fikir paylaşımı, bilgi edinme, ders bilgilerine erişim, grup çalışması düzenleme, geri bildirim alma ve öğretmenlerle etkileşim kurma gibi amaçlarla da kullanılmaktadır¹¹. Sosyal medyayı eğitim amacıyla kullanan kişiler kariyerlerinde, eğitim hayatlarında ve toplumsal konularında ilerleme açısından avantaj sağlamaktadır¹².

Akademik başarı ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması ve sosyal medya kullanım özelliklerinin belirlenmesi kullanıcıların kariyerleri ve eğitim hayatlarıyla ilgili yapılacak değerlendirmelere açısından yol gösterici olacaktır. Bu nedenle bu çalışma, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin sosyal medyayı nasıl, ne amaçla ve ne düzeyde kullandığı, sosyal medya kullanımını etkileyen alışkanlıkları, motivasyonları ve bunların öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır.

MATERYAL VE METOT

Kesitsel bir çalışma olarak planlanan araştırmanın evreni, 2023–2024 akademik yılı

güz döneminde Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon programına kayıtlı 398 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bütün evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklemini, çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve veri toplama araçlarının tamamını dolduran 321 gönüllü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü lisans öğrencisi oluşturmuştur.

Çalışma öncesinde Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (07.04.2023, Sayı: 65/11). Öğrencilere çalışmanın amacı anlatılmış ve onamları alınmıştır. Bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun bir biçimde yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu ve Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları Ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu öğrencilerin demografik bilgilerini, not ortalamalarını ve sosyal medya kullanım özelliklerini içermektedir. Bu kapsamda son dönem not ortalaması, genel not ortalaması, sosyal medya hesabı varlığı, günlük internet ve sosyal medya kullanım süresi, sosyal medya kullanım geçmişi, sık kullanılan sosyal medya hesabı gibi değişkenler sorgulanmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları Ölçeği

İnternet kullanım motivasyonlarını saptamak amacıyla Balcı ve Ayhan (2007) tarafından hazırlanmıştır. Gülsünler ve İçirgin

(2018) tarafından ölçek maddelerinde yer alan internet ifadeleri sosyal medya olarak çevrilerek son halini almıştır^{13,14}. Sosyal Kaçış Motivasyonu (15 soru), Bilgilenme motivasyonu (7 soru), Boş Zamanları Değerlendirme Motivasyonu (6 soru), Ekonomik Fayda Motivasyonu (4 soru), Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyonu (7 soru) ve Eğlence Motivasyonu (3 soru) bölümleri olmak üzere toplamda 6 bölümden ve 42 sorudan oluşmaktadır. Cronbach alfa değeri 0,81 olarak bulunmuştur¹⁴. Ölçekten alınabilecek puanlar 42-220 arasında olup, yüksek puanlar yüksek motivasyon düzeylerini göstermektedir.

İstatistiksel Analiz

Çalışmadaki verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 20.0 programı ile yapılmıştır. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, not ortalamaları ve sosyal medya kullanım özellikleri ortalama, standart sapmalar, yüzde ve oranlarla tanımlanmıştır. Verilerin dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Test sonucunda verilerin normal dağılım şartlarını sağladığı saptanmıştır. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının cinsiyete göre değişimi bağımsız gruplarda t testi ile; sınıf düzeyine ve sosyal medya kullanım sıklığına göre değişimi ise One-Way Anova testi ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin genel not ortalaması ve son dönem not ortalaması ile sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ilişkisi Pearson Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Fizyoterapi öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırdığımız bu çalışmaya yaş ortalaması $20,44 \pm 2,57$ yıl olan 256 (%79,8) kadın, 65 (%20,2) erkek toplam 321 öğrenci katılmıştır. Hem 1. hem de 2. Sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısının 82 (%25,5) olduğu, 3. sınıfta öğrenim gören 78 (%24,3) ve 4. sınıfta öğrenim gören 79 (%24,6) öğrenci olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ikamet yeri olarak

büyük oranda ilçelerde yaşadığı (%27,7) ve büyük bir bölümünün (%84,1) orta düzeyde gelire sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin genel not ortalamalarının $2,60 \pm 0,45$, son dönem not ortalamalarının ise $2,88 \pm 0,48$ olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %94,4 gibi büyük çoğunluğunun sosyal medya hesabının olduğu, %53,9'unun günlük 3-5 saat arasında internet kullandığı,

bu sürenin 1-3 saatinin (%48,6) sosyal medya kullanımı ile geçtiği, %38,3'ünün 7 yıldan uzun süredir sosyal medya hesabının olduğu

belirlenmiştir. Öğrencilere ait not ortalamaları ve sosyal medya kullanımı ile ilgili değişkenler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Not Ortalamaları ve Sosyal Medya Kullanım Özellikleri

	n	%
Son Dönem Not Ortalaması		2,88±0,48
Genel Not Ortalaması		2,60±0,45
Sosyal medya hesabınız var mı?	Evet	303 94,4
	Hayır	18 5,6
Günlük internet kullanım süresi	0-3 saat	79 24,6
	3-5 saat	173 53,9
	5 saat üzeri	69 21,5
	Facebook	67 20,9
Kullanılan Sosyal Medya Sitesi	WhatsApp	308 96
	Instagram	303 94,4
Kullanılan Sosyal Medya Sitesi	Twitter-X	166 51,7
	Tik Tok	76 23,7
	Youtube	276 86
	0-1 saat	26 8,1
Sosyal Medya Ortalama Kullanım Süresi	1-3saat	156 48,6
	3-5saat	112 34,9
	5saat üzeri	27 8,4
	06.00-12.00	5 1,6
Sosyal Medyanın En Sık Kullanıldığı Saatler	12.00-18.00	27 8,4
	18.00-00.00	276 86,0
	00.00-06.00	13 4,0
	1 yıldan az	9 2,8
Sosyal Medya Kullanım Geçmişi	1-3 yıl	46 14,3
	4-6 yıl	143 44,5
	7 yıldan fazla	123 38,3

n: Kişi sayısı, X±SS: Ortalama±Standart Sapma

Öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının cinsiyete göre değişimi incelendiğinde, puanların

cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonlarının Cinsiyete Göre Değişimi

	Cinsiyet	X±SS	p
Sosyal Kaçış Motivasyonu	Kadın	44,89±11,11	0,588
	Erkek	44,07±9,44	
Bilgilenme Motivasyonu	Kadın	27,47±4,65	0,320
	Erkek	26,83±4,59	
Boş Zamanları Değerlendirme Motivasyonu	Kadın	23,46±4,32	0,596
	Erkek	23,78±4,07	
Ekonomik Fayda Motivasyonu	Kadın	14,82±3,68	0,331
	Erkek	14,33±3,18	
Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyonu	Kadın	26,75±5,73	0,634
	Erkek	26,36±5,81	
Eğlence Motivasyonu	Kadın	11,22±2,77	0,363
	Erkek	10,87±2,55	
Toplam Puan	Kadın	148,62±22,20	0,434
	Erkek	146,27±18,94	

X±SS: Ortalama ± Standart Sapma. p: Bağımsız gruplarda t testi, $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Anket puanlarının sınıf düzeyine göre değişimi incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının sınıf düzeylerine göre

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonlarının Sınıf Düzeyine Göre Değişimi

	Sınıf	X±SS	p
Sosyal Kaçış Motivasyonu	1	44,96±11,05	0,838
	2	44,15±11,62	
	3	44,25±10,14	
	4	45,53±10,35	
Bilgilenme Motivasyonu	1	27,82±5,05	0,205
	2	26,56±5,10	
	3	27,08±4,39	
	4	27,89±3,82	
Boş Zamanları Değerlendirme Motivasyonu	1	24,00±4,21	0,560
	2	23,25±4,11	
	3	23,15±4,23	
	4	23,70±4,55	
Ekonomik Fayda Motivasyonu	1	14,79±3,47	0,429
	2	14,18±3,84	
	3	15,07±3,34	
	4	14,87±3,68	
Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyonu	1	26,89±6,55	0,928
	2	26,32±5,22	
	3	26,82±5,74	
	4	26,65±5,45	
Eğlence Motivasyonu	1	11,34±2,70	0,543
	2	10,85±3,04	
	3	11,02±2,47	
	4	11,39±2,65	
Toplam Puan	1	149,81±20,67	0,461
	2	145,34±25,04	
	3	147,42±21,20	
	4	150,06±18,87	

X±SS: Ortalama ± Standart Sapma. p= One-Way Anova testi, $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları Ölçeği ortalama puanlarının sosyal medya kullanım sıklığına göre değişimi incelendiğinde, ölçek puan

ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmediği belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Değişimi

			Sosyal Medya Ortalama Kullanım Süresi	X±SS	p
Sosyal Kaçış Motivasyonu			0-1 saat	44,57±10,25	0,986
			1-3saat	44,53±10,05	
			3-5saat	45,03±12,17	
			5saat üzeri	44,70±9,71	
Bilgilenme Motivasyonu			0-1 saat	28,73±3,35	0,470
			1-3saat	27,24±4,65	
			3-5saat	27,18±4,92	
			5saat üzeri	27,22±4,44	
Boş Zamanları Değerlendirme Motivasyonu			0-1 saat	24,19±3,70	0,219
			1-3saat	23,02±4,59	
			3-5saat	23,91±4,04	
			5saat üzeri	24,22±3,54	
Ekonomik Fayda Motivasyonu			0-1 saat	14,73±2,97	0,712
			1-3saat	14,60±3,81	
			3-5saat	14,71±3,58	
			5saat üzeri	15,48±2,54	
Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyonu			0-1 saat	26,76±5,78	0,788
			1-3saat	26,39±5,29	
			3-5saat	26,83±6,55	
			5saat üzeri	27,51±4,72	
Eğlence Motivasyonu			0-1 saat	10,61±2,33	0,660
			1-3saat	11,15±2,83	
			3-5saat	11,17±2,82	
			5saat üzeri	11,55±1,98	
Toplam Puan			0-1 saat	149,61±21,28	0,778
			1-3saat	146,94±20,75	
			3-5saat	148,87±23,51	
			5saat üzeri	150,70±18,67	

X±SS: Ortalama±Standart Sapma. p= One-Way Anova testi, p<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Öğrencilerin genel not ortalaması ve son dönem not ortalaması ile sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ilişkisi incelendiğinde; Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyon alt ölçeği (r=-0,158, p= 0,017) ve ölçek toplam puanı (r=-0,126, p= 0,046) ile genel not ortalaması

arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Eğlence Motivasyonu haricindeki diğer alt ölçek puanları ile not ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı olmayan negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (p>0,05) (Tablo 5).

Tablo 5. Not Ortalaması ile Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları İlişkisi

		SDNO	GNO
Sosyal Kaçış Motivasyonu	r	-0,131	-0,092
	p	0,050	0,170
Bilgilenme Motivasyonu	r	-0,047	-0,009
	p	0,484	0,894
Boş Zamanları Değerlendirme Motivasyonu	r	-0,042	-0,100
	p	0,531	0,133
Ekonomik Fayda Motivasyonu	r	-0,040	-0,058
	p	0,546	0,385
Sosyal Etkileşim ve Sosyal Medya Motivasyonu	r	-0,084	-0,158*
	p	0,207	0,017
Eğlence Motivasyonu	r	0,007	0,004
	p	0,921	0,956
Toplam Puan	r	-0,107	-0,126*
	p	0,108	0,046

SDNO: Son dönem not ortalaması, GNO: Genel not ortalaması. p: pearson korelasyon analizi, *: $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin akademik başarısı ve sosyal medya motivasyonları ilişkisini araştırdığımız çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının sınıf düzeyine, sosyal medya kullanım süresine ve cinsiyete göre değişmediği belirlenmiştir. Genel not ortalaması ile sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ölçeğinin sosyal etkileşim ve sosyal medya motivasyon alt ölçeği ve ölçek toplam puanı arasında negatif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Modern teknolojinin sağladığı imkânlar sayesinde istedikleri zaman ve mekânda sosyal medya hesaplarına giriş yapabilmeleri, gençlerin hayatında sosyal medyanın önemli bir yer edinmesine neden olmaktadır. Sosyal medya hesaplarının kullandığı yapay zeka algoritmalarıyla, kişilerin beğenilerine yönelik içerikler sunması sosyal medya kullanımının çok yüksek düzeylere ulaşmasına neden olmuştur². Nitekim bu çalışmaya katılan öğrencilerin %94,4 gibi büyük çoğunluğunun sosyal medya hesabının olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan iki sosyal medya sitesinin sırasıyla WhatsApp ve Instagram olduğu belirlenmiştir. Küçükçaya ve ark. tarafından hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin %93,1'inin sosyal medya kullandığı ve WhatsApp ile Instagram'ın en çok kullanılan sosyal medya siteleri olduğu

belirtilmiştir¹⁵. Benzer sonuçlar Himmetoğlu ve ark. tarafından yapılan çalışmada da elde edilmiştir. En çok kullanılan sosyal medya sitelerinin WhatsApp (%86,31) ve Instagram (%68,06) olduğu belirlenmiştir¹⁶. WhatsApp uygulamasının aynı zamanda kişiler arası iletişim amacıyla kullanıldığı göz önüne alındığında, çalışmamızdaki sosyal medyanın en çok iletişim ve eğlence motivasyonu ile kullanılması çıktı; Chandrasena ve ark. çalışmasıyla da tutarlılık göstermektedir¹⁷.

Sosyal medya sitelerinin kullanım yelpazesi oldukça geniştir. Eğlence, iletişim, bilgi edinme vb. gibi birçok amaçla kullanılan sosyal medya, kullanım amacına göre farklı çıktılar sunabilmektedir¹⁴. El Bialy ve arkadaşları sağlık bilimleri öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin sosyal medya sitelerini eğitim amaçlı olmaktan çok arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullandıklarını öne sürmüşlerdir⁹. Shafiq ve ark.'nın çalışmasında ise sosyal medya sitelerinin bilgi paylaşımı, çalışma materyalleri, makaleler, konuşmalar vb. gibi akademik amaçlarla kullanıldığında akademik başarıyı olumlu etkilediği belirtilmiştir¹⁹. Bu çalışmada ise öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla kişilerin sosyal medyayı kullanım amacı akademik başarıyı etkilemektedir. Sosyal iletişimdeki amaç sohbet etmek, günün değerlendirmesi yapmak, eğlenceli içerikler paylaşmak vb.

olduğunda akademik başarı olumsuz etkilenirken; amaç çalışma materyalleri veya bilgi paylaşımı, makale içerikleri ve bunlar üzerine fikir alışverişi yapmak olduğunda akademik başarıyı olumlu etkilediği söylenebilir.

Geçtiğimiz yıllarda yaşadığımız pandemi, kişilerin hayatlarını birçok açıdan etkilemiştir. Özellikle evde kalma sürelerinin artması kişilerin internet kullanımının da artmasına neden olmuştur¹⁹. Sert ve ark. tarafından yapılan çalışma, pandemi sürecinde gençlerin internette geçirdikleri sürenin arttığını, gençlerin büyük bir bölümünün günlerinin 1-3 saatini sosyal medyada geçirdiklerini ve %70,8'inin pandemi öncesine oranla sosyal medya kullanım süresinin arttığını göstermiştir¹⁹. Chandrasena ve ark.'nın çalışmasında öğrencilerinin çoğunluğunun günde 2-5 saatini sosyal medya sitelerinde geçirdikleri tespit edilmiştir¹⁷. Bizim çalışmamızda ise öğrencilerin büyük çoğunluğunun günlük 3-5 saat arasında internet kullandığı, bu sürenin 1-3 saatinin sosyal medya kullanımı ile geçtiği ve sosyal medyada geçirilen sürenin akademik başarıları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Literatürde bu konuyla ilgili olarak farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmamızla uyumlu olarak Al Faris ve ark. tıp fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanımının kalıplarını, nedenlerini ve bunların akademik performansla ilişkisini araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun günde 1-4 saat arası zamanlarını sosyal medyada geçirdikleri ve bu sürenin akademik başarı ile ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır²⁰. Barton ve ark. ise bu sonucun aksine sosyal medya kullanımının artmasının not ortalamasını düşürdüğünü belirtmiştir¹⁰. Çalışmalar arasındaki bu farklılığın, farklı kullanım motivasyonları olan ve farklı kültürlerde öğrenciler ile yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmalar sosyal medyanın "ne kadar" kullanıldığından ziyade "nasıl" kullanıldığına da önemli bir kritik olduğu, kullanım miktarının tek başına belirleyici olmadığını göstermektedir.

Radmard ve ark. tarafından yürütülen, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin de yer aldığı çalışmada, katılımcıların sosyal medyayı bilgi edinimi, paylaşımı, eğlence ve sosyal etkileşim amaçlarıyla kullandıkları belirlenmiştir²¹. Sosyal medyayı diğer amaçlardan ziyade daha çok bilgi paylaşımı yapmak için kullanan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Hameed ve ark. tarafından yapılan, sosyal medya kullanımının lisans öğrencilerinin akademik performansı üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada da, sosyal ağların eğitim dışı amaçlar için kullanılmasının öğrencilerin akademik performansını olumsuz etkilediği belirlenmiştir²². Bu çalışmada da sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ölçeği toplam puanı ile genel not ortalaması arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları ölçeğinin alt ölçeklerinden sadece bilgilenme motivasyonunun akademik başarı üzerine olumlu bir etkisi olabileceği göz önünde bulundurulduğunda çalışmamızın sonucu diğer çalışmalarla uyumludur. Konu ile ilgili literatürde yer alan çalışmalardan farklı olarak bizim çalışmamızda sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları ölçeğinin alt ölçeği olan eğlence motivasyonu ile not ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif olmayan bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Wakefield ve ark.'nın yaptığı çalışmada, sosyal medya kullanımının genel olarak akademik başarısı daha düşük olan öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilediği ve daha yüksek akademik başarı gösterenlerin performansını önemli ölçüde etkilemediği gösterilmiştir²³. Bu çalışmadan yola çıkarak belirli bir akademik başarıya sahip öğrencilerin, kullanım motivasyonlarının farklı oluşu nedeniyle akademik başarılarının olumsuz etkilenmediği ve sosyal medyayı bilgi edinme veya paylaşma amaçlarıyla da kullandıkları söylenebilir. Ayrıca bu çalışmada eğlence motivasyonu alt ölçeği ile pozitif korelasyon olması, öğrencilerin kullanım süresi ve sıklığının doğru bir şekilde ayarlanmasıyla sosyal medyanın eğlence amaçlı

kullanılmasının öğrencilerin motivasyonunu yükseltmeye ve streslerini azaltmaya yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın kısıtlılıkları arasında sadece belirli bir üniversitenin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde yapılmış olması gösterilebilir. Ülkemizde Fizyoterapi

öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ve akademik başarıyı inceleyen ilk çalışma olması ise, çalışmamızın güçlü yönlerindedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanım, motivasyon ve alışkanlıklarını daha iyi anlamak ve farkındalık geliştirebilmek için daha geniş çaplı çalışmalara ihtiyaç vardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonuçlarına göre Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinde sosyal medya kullanımı akademik başarıyı olumsuz etkilemektedir. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları cinsiyete, sınıf düzeyine ve sosyal medya kullanım süresine göre değişmemektedir. Sosyal medya kullanım süreleri, sosyal medyanın öğrencilerin hayatlarında büyük bir yer kapladığını göstermektedir. Bu nedenle

sosyal medyanın verimli kullanılması konusunda gerekli önlemler alınmalıdır. Öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını ve motivasyonlarını bilmek, öğrencilerin sosyal medyayı daha faydalı bir şekilde kullanmaları için yönlendirmek adına önemlidir. Ayrıca sosyal medya kullanım sürelerinin yanında, öğrencilerin sosyal medyayı “niçin” ve “ne amaçla” kullandığının da araştırılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Boyd, DM. and Ellison, NB. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1):210-30.
2. Kircaburun, K, Alhabash, S, Tosuntaş ŞB. and Griffiths MD. (2020). Uses and Gratifications of Problematic Social Media Use Among University Students: a Simultaneous Examination of the Big Five of Personality Traits, Social Media Platforms, and Social Media Use Motives. *Int J Ment Health Addict*, 8 (3):525-47.
3. Katz, E, Blumler, JG. and Gurevitch, M. (1973). Uses and Gratifications Research. Vol. 37, Source. *The Public Opinion Quarterly*, 37, 509-523.
4. Rubin, AM. (1993). Audience activity and media use. *Communications Monographs*, 60 (1):98-105.
5. Kurtuluş, S, Özkan, E. ve Öztürk S. (2015). How Do Social Media Users in Turkey Differ in Terms of Their Use Habits and Preferences? *International Journal of Business and Information*, 10 (3), 337-364
6. Lei, J. and Zhao, Y. (2007). Technology uses and student achievement: A longitudinal study. *Comput Educ*, 49 (2):284-96.
7. Whiting, A. and Williams, D. (2013). Why people use social media: a uses and gratifications approach. *Qualitative market research: an international journal*, 16 (4): 362-369.
8. Bal, E. and Bicen, H. (2017). The purpose of students' social media use and determining their perspectives on education. *Procedia Comput Sci*, 120:177-81.
9. Bialy, S. and El Jalali, A. (2023). Go Where the Students Are: A Comparison of the Use of Social Networking Sites Between Medical Students and Medical Educators, 1 (2), e4908.
10. Barton, BA, Adams, KS, Browne, BL. and Arrastia-Chisholm, MC. (2021). The effects of social media usage on attention, motivation, and academic performance. *Active Learning in Higher Education*, 22 (1):11-22.
11. Tafesse, W. (2022). Social networking sites use and college students' academic performance: testing for an inverted U-shaped relationship using automated mobile app usage data. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19 (1), 16
12. Van Deursen, AJ. and Agm Van Dijk, J. (2014). The digital divide shifts to differences in usage, 16.3: 507-526.
13. Balci, Ş. ve Ayhan, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım ve doyumları üzerine bir saha araştırması. *Selçuk İletişim*, 5.1: 174-197.
14. İçirgin, Ö. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları (Yüksel Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.
15. Küçükkaya, B, Özdemir, B. ve Süt HK. (2022). Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile akademik başarı ve akademik öz yeterlik arasındaki ilişki. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 9 (1): 31-41.
16. Himmetoğlu A. ve Ayhan A. (2021). Sosyal Medya Kullanım Motivasyonu, Boş Zaman Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8 (2):1141-74.
17. Chandrasena, PPCM. and Ilankoon IMPS. (2022). The impact of social media on academic performance and interpersonal relations among health sciences undergraduates. *Journal of education and health promotion*, 11, 1: 117.
18. Shafiq, M. and Parveen K. (2023). Social media usage: Analyzing its effect on academic performance and engagement of higher education students. *Int J Educ Dev*, 98, 102738
19. Parlak Sert, H. ve Başkale, H. (2023). Students' increased time spent on social media, and their level of coronavirus anxiety during the pandemic, predict increased social media addiction. *Health Info Libr J*, 40 (3):262-74.
20. AlFaris, E, Irfan, F, Ponnampuruma, G, Jamal, A, Van der Vleuten, C. and Al Maflehi, N, (2018). The pattern of social media use and its association with academic performance among medical students. *Med Teach*, 40 (sup1): 77-82.
21. Radmard, S, Soysal, Y, Kutluca, AY. ve Türk, Z. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3 (2):171-98.

22. Hameed, I, Haq, MA, Khan, N. and Zainab B. (2022). Social media usage and academic performance from a cognitive loading perspective. *On the Horizon*, 24;30 (1):12–27.
23. Wakefield, J. and Frawley, JK. (2020). How does students' general academic achievement moderate the implications of social networking on specific levels of learning performance? *Comput Educ*, 144: 103694.

